

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«11» червня 2024 року

№ 60/97-рп/к

справа № 425/60/97-рп/к.24

м. Київ

*Про початок розгляду справи
за ознаками порушення законодавства
про захист економічної конкуренції*

Адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання Третього відділу досліджень і розслідувань від 06.06.2024 № 60-03/180-П та відповідні матеріали,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

(1) Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення), з метою виконання завдань покладених Законом України «Про Антимонопольний комітет України», здійснювало державний контроль за дотриманням водопостачальними організаціями (водоканалами) вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

(2) Під час здійснення вищевказаного контролю Відділенням було направлено, зокрема, до комунального підприємства «ВОДОКАНАЛ» (далі – КП «ВОДОКАНАЛ», Підприємство) вимогу про надання інформації від 09.02.2024 № 60-02/568.

(3) Листом від 11.03.2024 № 83 (вх. Відділення від 19.03.2024 № 60-01/1080) КП «ВОДОКАНАЛ» надало відповідь на вищевказану вимогу.

(4) Відділенням було направлено до КП «ВОДОКАНАЛ» вимогу про надання інформації від 21.03.2024 № 60-02/838е.

(5) Листом від 15.04.2024 № 122 (вх. Відділення від 22.04.2024 № 60-01/1542) КП «ВОДОКАНАЛ» надало відповідь на вищевказану вимогу.

2. ВІДПОВІДАЧ

(6) Відповідачем у справі є КП «ВОДОКАНАЛ» (*«Інформація доступ до якої обмежено»*); ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація доступ до якої обмежено»*).

(7) Згідно з відомостями, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності КП «ВОДОКАНАЛ» є *«Інформація доступ до якої обмежено»* (код за КВЕД *«Інформація доступ до якої обмежено»*).

(8) КП «ВОДОКАНАЛ» має ліцензію від *«Інформація доступ до якої обмежено»* серії *«Інформація доступ до якої обмежено»* № *«Інформація доступ до якої обмежено»*, видану *«Інформація доступ до якої обмежено»*, яка була переоформлена на безстрокову.

(9) Листом від 15.04.2024 № 122 (вх. Відділення від 22.04.2024 № 60-01/1542) КП «ВОДОКАНАЛ» повідомило, що надає послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*.

(10) Тобто, КП «ВОДОКАНАЛ» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

(11) Відділенням здійснено дослідження становища КП «ВОДОКАНАЛ» на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в територіальних межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), керуючись Методикою визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики та статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(12) Як передбачено пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення, передбачені пунктом 2.1 Методики, було обрано та застосовано виходячи з фактичних обставин справи, зокрема: особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

3.1. Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

(13) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання, група суб'єктів господарювання, конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання.

(14) Під час визначення об'єктів аналізу Відділення виходило з того, що підставою для складання цього подання стало виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях КП «ВОДОКАНАЛ» за результатами здійснення державного контролю за дотриманням водопостачальними організаціями (водоканалами) вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

(15) Тобто, об'єктом для визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- суб'єкт господарювання – КП «ВОДОКАНАЛ»;
- товар – послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Інша господарська діяльність Підприємства, крім надання вказаних послуг, не є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище

3.2.1. Складання переліку товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче)

становище суб'єкта господарювання і які мають ознаки одного товару, товарної групи.

(16) Згідно з пунктом 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

(17) Товаром, щодо якого визначалось монопольне (домінуюче) становище КП «ВОДОКАНАЛ», є послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, які надаються Підприємством на платній основі.

(18) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації тощо.

3.2.2. Споживчі характеристики

(19) Відповідно до Методики споживчі характеристики товару визначаються за функціональним призначенням, фізичними, технічними та експлуатаційними характеристиками, ступенем новизни товару.

(20) Положеннями статті 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено, що:

- *централізоване питне водопостачання* – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води;
- *споживач питної води* – юридична або фізична особа, яка використовує питну воду для забезпечення питних фізіологічних, санітарно-гігієнічних, побутових та господарських потреб.

(21) Пунктом 29 частини першої статті 1 Закону України «Про водовідведення та очищення стічних вод» визначено, що *централізоване водовідведення* – господарська діяльність у сфері збирання, транспортування, очищення та скидання стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення.

(22) Відповідно до пункту 1 Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 (далі – Правила № 690), цими правилами регулюються відносини між суб'єктом господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення (далі – Виконавець), та індивідуальним і колективним споживачем (далі – Споживач), який отримує або має намір отримувати послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а також визначеною власником (співвласниками) особою, що здійснює розподіл обсягів послуг.

(23) Згідно з пунктом 7 Правил № 690 Виконавець забезпечує безпечне та безперервне постачання питної води Споживачу, якість та тиск якої повинні відповідати вимогам законодавства та умовам договору.

(24) Відповідно до пункту 8 Правил № 690 параметри якості питної води повинні відповідати вимогам державних санітарних норм і правил на питну воду.

(25) Значення тиску питної води повинно відповідати параметрам, встановленим державними будівельними нормами.

(26) Згідно із пунктом 9 Правил № 690 Виконавець забезпечує постачання питної води у відповідній кількості та якості послуги, що встановлені нормативами:

- за індивідуальним договором про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем – до межі внутрішньобудинкових систем багатоквартирного будинку (будівлі) та інженерно-технічних систем приміщення споживача;
- за колективним договором про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, договором з колективним споживачем про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, індивідуальним договором про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, договором з власником (користувачем) будівлі (приміщення у будівлі) про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення – до межі зовнішніх інженерних мереж постачання послуг виконавця та внутрішньобудинкових систем багатоквартирного будинку (будівлі).

(27) Відповідно до пункту 10 Правил № 690 визначення кількості та якості (щодо тиску) послуги здійснюється відповідно до умов договору:

- за показаннями вузла комерційного обліку послуги та іншими засобами вимірювальної техніки – для колективного договору, договору з колективним споживачем, договору з власником (користувачем) будівлі, індивідуального договору;
- з урахуванням показань вузла (вузлів) розподільного обліку послуги (у разі їх наявності) – для індивідуальних договорів про надання послуг з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем.

3.2.3. Умови споживання та умови реалізації

(28) Положеннями статті 19 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено, що послуги з централізованого питного водопостачання надаються споживачам підприємством питного водопостачання з урахуванням вимог Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» на підставі договору з:

- підприємствами, установами, організаціями, що безпосередньо користуються централізованим питним водопостачанням;
- підприємствами, установами або організаціями, у повному господарському віданні або оперативному управлінні яких перебуває житловий фонд і до обов'язків яких належить надання споживачам послуг з питного водопостачання;
- об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельними кооперативами та іншими об'єднаннями власників житла, яким передано право управління багатоквартирними будинками та забезпечення надання послуг з водопостачання на підставі укладених ними договорів;
- власниками будинків, що перебувають у приватній власності;
- індивідуальними і колективними споживачами житлово-комунальних послуг, визначеними Законом України «Про житлово-комунальні послуги».

(29) Договір про надання послуг з питного водопостачання укладається безпосередньо між підприємством питного водопостачання або уповноваженою ним юридичною чи фізичною особою і споживачем, визначеним у частині першій цієї статті.

(30) Порядок надання споживачам послуг з питного водопостачання встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

(31) Пунктом 14 Правил № 690 визначено, що надання послуг здійснюється виключно на договірних засадах.

(32) Послуги надаються Споживачеві згідно з умовами договору, що укладається

відповідно до типових договорів про надання послуги відповідно до статей 13 і 14 Закону України «Про житлово-комунальні послуги».

(33) З пропозицією про укладення договору про надання комунальних послуг або про внесення змін до нього (крім індивідуальних договорів, укладених відповідно до частини п'ятої статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги») може звернутися будь-яка сторона, надавши письмово другій стороні проект відповідного договору (змін до нього), складений згідно з типовим договором.

(34) Індивідуальний договір вважається укладеним із Споживачем, якщо протягом 30 днів з дня опублікування тексту договору на офіційному вебсайті органу місцевого самоврядування та/або на вебсайті Виконавця послуги співвласники багатоквартирного будинку не прийняли рішення про вибір моделі договірних відносин та не уклали відповідний договір з Виконавцем.

(35) Індивідуальний договір з власником індивідуальних (садибних) житлових будинків вважається укладеним, якщо протягом 30 днів з дня опублікування тексту договору на офіційному вебсайті органу місцевого самоврядування та/або на вебсайті Виконавця послуг, якщо такий власник не вчинив дій щодо відключення (відмови) від комунальної послуги (фактичне виконання робіт із відключення будинку).

(36) Фактом приєднання Споживача до умов індивідуального договору (акцептування договору) є вчинення Споживачем будь-яких дій, які свідчать про його бажання укласти договір, зокрема надання Виконавцю підписаної заяви-приєднання, сплата рахунка за надані послуги, факт отримання послуг.

(37) У разі зміни права власності або користування приміщенням у багатоквартирному будинку, з попереднім власником (користувачем) якого було укладено індивідуальний договір, договір з новим власником (користувачем) вважається укладеним із дня акцептування такого договору.

(38) Споживачі у багатоквартирному будинку, які отримують послуги за іншою моделлю договірних відносин, у разі прийняття рішення про припинення такого договору можуть приєднатися до індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, вчинивши дії, що засвідчують їх бажання укласти такий договір, відповідно до абзацу шостого цього пункту.

(39) У разі укладення колективного договору Виконавець надає уповноваженій співвласниками особі необхідну кількість договорів, що забезпечує отримання договору кожним із співвласників багатоквартирного будинку.

(40) Колективний договір і договір з колективним споживачем можуть бути укладені з Виконавцем за умови обладнання багатоквартирного будинку вузлом (вузлами) обліку, який (які) забезпечує (забезпечують) загальний облік споживання послуги у будинку.

(41) Зміни договору укладаються в такій самій формі, що і договір, який змінюється. У разі зміни Виконавцем умов договору вони вступають в силу через 30 днів з моменту розміщення змінених умов на офіційному вебсайті органу місцевого самоврядування та/або на вебсайті виконавця.

(42) У разі зміни тарифу протягом строку дії договору новий розмір тарифу застосовується з моменту його введення в дію.

(43) Положення цього пункту можуть застосовуватися до відносин, що виникають під час

укладання, зміни та припинення договорів про надання послуг, укладених із споживачами у двоквартирних будинках та інших будівлях, за рішенням власників (співвласників) таких будинків (будівель).

(44) У такому разі власники, співвласники, користувачі будівлі або приміщень у будівлі, яка не є індивідуальним (садибним) житловим будинком та багатоквартирним будинком, укладають договір про надання комунальних послуг відповідно до частини четвертої статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги».

(45) Пунктом 32 Правил № 690 визначено, що вартість послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення визначається за обсягом спожитих послуг та встановленими відповідно до законодавства тарифами.

(46) Пунктом 33 Правил № 690 встановлено, що плата за послуги розраховується виходячи з розмірів затверджених тарифів та обсягу спожитих послуг, визначеного та розподіленого відповідно до законодавства.

(47) За таких обставин, послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення не мають товарів - замінників.

3.2.4. Ціна

(48) Тарифи на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для КП «ВОДОКАНАЛ» встановлюються виконавчим комітетом *«Інформація доступ до якої обмежено»*, зокрема, рішенням від 18.01.2022 № 6 «Про встановлення тарифів КП «ВОДОКАНАЛ» на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на 2022 рік» вирішено, зокрема, встановити тарифи на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для населення, бюджетних установ та інших споживачів згідно додатку № 1:

- на централізоване водопостачання – 39,60 грн з ПДВ за м³;
- на централізоване водовідведення – 33,78 грн з ПДВ за м³.

(49) Рішенням від 29.09.2022 № 264 «Про встановлення тарифів на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для КП «ВОДОКАНАЛ» на 2023 рік» вирішено, зокрема, встановити тарифи на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для населення, бюджетних установ та інших споживачів згідно додатку № 1:

- на централізоване водопостачання – 48,24 грн з ПДВ за м³;
- на централізоване водовідведення – 43,10 грн з ПДВ за м³.

(50) Рішенням від 09.01.2024 № 6 «Про встановлення тарифів на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для КП «ВОДОКАНАЛ» на 2024 рік» вирішено, зокрема, встановити тарифи на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для населення, бюджетних установ та інших споживачів згідно додатку № 1:

- на централізоване водопостачання – 66,18 грн з ПДВ за м³;
- на централізоване водовідведення – 49,20 грн з ПДВ за м³.

3.2.5. Складання переліку основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів) товарів (товарних груп)

(51) Учасниками ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), є:

- продавець (постачальник) – КП «ВОДОКАНАЛ»;
- покупці (споживачі) – фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримувати вказані послуги від КП «ВОДОКАНАЛ» внаслідок того, що водопровідні та каналізаційні системи їх приміщень (житлових та нежитлових) приєднані (підключені) саме до систем, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання.

3.3. *Визначення товарних меж ринку*

(52) У пункті 1.3 Методики визначено, що *товар* – це будь-який предмет господарського обороту, в тому числі продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права (зокрема цінні папери).

(53) *Товарні межі ринку* – товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.

(54) Згідно з пунктами 5.1 та 5.3 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

(55) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:

- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
- подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
- наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
- відсутність суттєвої різниці в цінах;
- взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

(56) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.

(57) Відповідно до пункту другого частини першої статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до комунальних послуг належать, зокрема, **послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.**

(58) Отримання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення можливе лише у суб'єкта господарювання, що провадить господарську діяльність за з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

(59) КП «ВОДОКАНАЛ» 03.08.2012 була видана ліцензія «**Інформація доступ до якої обмежено**» серії «**Інформація доступ до якої обмежено**» № «**Інформація доступ до якої обмежено**» на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, яка була переоформлена на безстрокову

(60) Отже, за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей та умов використання товару товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

3.4. *Визначення територіальних (географічних) меж ринку*

(61) У пункті 1.3 Методики визначено, що *територіальні (географічні) межі ринку* – територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.

(62) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належить до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

(63) Внаслідок технологічних особливостей процесу надання вказаних вище послуг, споживачі не можуть за звичайних умов легко перейти до споживання аналогічних послуг іншого суб'єкта господарювання, що можливо, здійснює діяльність на території відповідного населеного пункту, оскільки кожен із таких суб'єктів здійснює діяльність у межах саме тих мереж, які йому належать (на праві власності, користування тощо). Прокладення ж інших мереж поряд з вже існуючими є економічно недоцільним, оскільки потребує витрачання значних матеріально-фінансових ресурсів.

(64) При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.

(65) Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення затверджені постановою НКРЕКП від 22.03.2017 № 307 (далі – Ліцензійні умови).

(66) Відповідно до пункту 1.3 Ліцензійних умов:

- *місце провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання* – територія, у межах якої провадиться господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва, транспортування та постачання питної води, що зазначені в документах, які додаються до заяви про отримання ліцензії (з урахуванням змін до документів, поданих ліцензіатом в установленому цими Ліцензійними умовами порядку);
- *місце провадження господарської діяльності з централізованого водовідведення* – територія, у межах якої провадиться господарська діяльність із відведення та очищення стічної води за допомогою комплексу об'єктів, споруд, колекторів, каналізаційних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом, що зазначені в документах, які додаються до заяви про отримання ліцензії (з урахуванням змін до документів, поданих ліцензіатом в установленому цими Ліцензійними умовами порядку).

(67) З урахуванням зазначеного, характерною особливістю надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є комплекс об'єктів, споруд, колекторів, каналізаційних мереж, **пов'язаних єдиним технологічним процесом**. Отже, географічне переміщення попиту є неможливим.

(68) При визначенні територіальних (географічних) меж ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення враховано територію розташування водопровідних та каналізаційних мереж, за межами яких придбання таких послуг для споживачів є неможливим.

(69) Отримання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення можливе лише у суб'єкта господарювання, який здійснює діяльність у

межах саме тих мереж, які йому належать на праві власності та/або перебувають у його користуванні.

(70) Таким чином, КП «ВОДОКАНАЛ» є єдиним надавачем послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам). З огляду на зазначене, у споживачів КП «ВОДОКАНАЛ» відсутня альтернатива придбання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення окрім як у Підприємства.

(71) Отже, враховуючи вищевикладене, територіальними (географічними) межами ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є територіальні (географічні) межі *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам).

3.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

(72) У пункті 1.3 Методики визначено, що *часові межі ринку* – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.

(73) Відповідно до пунктів 7.1 та 7.2 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило - рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

(74) У випадках, коли період повного обороту авансованого капіталу у виробництві відповідного товару є більшим, ніж один рік, як часові межі ринку як правило визначається проміжок часу, який дорівнює від одного до трьох зазначених періодів обороту капіталу.

(75) Протягом червня 2022 року (дата введення в дію калькуляції розроблення технічних умов для встановлення водолічильника на підставі наказу КП «ВОДОКАНАЛ» від 29.06.2022 № 113) - квітня 2024 року (дата останньої відповіді Підприємства) КП «ВОДОКАНАЛ» залишалося єдиним виконавцем послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам).

(76) Часовими межами досліджуваного ринку визначено період з червня 2022 року по квітень 2024 року, тобто проміжок часу, протягом якого незмінними залишались структура ринку, співвідношення попиту і пропозицій на ньому.

3.6. Визначення потенційних конкурентів

(77) Згідно з пунктом 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

(78) Згідно із положеннями статті 1 Закону України «Про природні монополії» *природна*

монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

(79) Частиною першою статті 5 Закону України «Про природні монополії» визначено, що відповідно до цього закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій, зокрема, у сферах централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

(80) Отже, ринки послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення знаходяться в стані природної монополії.

(81) Внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а також з огляду на обмеження, що пов'язані з територією розміщення (розташування) водопровідних та каналізаційних систем, конкуренція на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення відсутня, тому потенційні конкуренти у Підприємства відсутні.

3.7. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

(82) У пункті 1.3 Методики визначено, що *бар'єри вступу на ринок* – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.

(83) Відповідно до пункту 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

(84) Бар'єрами вступу на досліджуваний ринок є адміністративні, економічні та організаційні обмеження, пов'язані із необхідністю отримання дозвільних документів, побудови (модернізації) відповідної інфраструктури, що потребує значних капіталовкладень та тривалого часу.

(85) Враховуючи викладене, КП «ВОДОКАНАЛ» в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), не має конкурентів на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а відтак споживачі даних послуг не мають можливості отримувати такі послуги від інших суб'єктів господарювання.

(86) Крім того, КП «ВОДОКАНАЛ» включено до Зведеного переліку суб'єктів природних монополій, розміщеного на офіційному вебсайті Антимонопольного комітету України за посиланням <https://amcu.gov.ua/napryami/konkurenciya/arhiv-zvedenogo-pereliku-prirodnih-monopolij>, з видом діяльності – централізоване водопостачання та централізоване водовідведення; територія діяльності – *«Інформація доступ до якої обмежено»*.

(87) Відповідно до пункту 28 частини першої статті 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» діяльність у сфері централізованого водопостачання та

централізованого водовідведення підлягає ліцензуванню.

(88) При цьому, внаслідок технологічних особливостей ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, конкуренція на них відсутня.

3.8. Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

(89) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
- не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

(90) Таким чином, КП «ВОДОКАНАЛ» у період з липня 2022 року по квітень 2024 року в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

(91) Діяльність у сфері надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення протягом досліджуваного періоду з червня 2022 року по квітень 2024 року регулювалась, зокрема:

- Законом України «Про житлово- комунальні послуги»;
- Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання»;
- Порядком оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального господарства України від 09.08.2018 № 206, зареєстрованим Міністерством юстиції України 31.08.2018 за № 990/32442 (далі – Порядок).

(92) Відповідно до частини першої статті 17 Закону України «Про житлово- комунальні послуги» комерційний облік комунальних послуг з постачання теплової енергії, гарячої води, централізованого водопостачання здійснюється вузлами обліку відповідних комунальних послуг, що забезпечують загальний облік їх споживання в будівлі, її частині (під'їзді), обладнаній окремим інженерним вводом, згідно з показаннями його (їх) засобів виміральної техніки.

(93) Згідно з пунктами 4, 5 та 6 частини першої статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання»:

- *вузол обліку* - комплекс пристроїв (у тому числі засобів виміральної техніки, що відповідають вимогам технічних регламентів), допоміжного обладнання та матеріалів до них, призначений для вимірювання спожитої теплової енергії та води, а також технічної реєстрації результатів такого вимірювання, включаючи засоби дистанційної передачі результатів вимірювання (за наявності);
- *вузол комерційного обліку* - вузол обліку, що забезпечує загальний облік споживання відповідної комунальної послуги в будівлі, її частині (під'їзді), обладнаній окремим інженерним вводом;
- *вузол розподільного обліку* - вузол обліку, що забезпечує індивідуальний облік споживання відповідної комунальної послуги в будівлях, де налічуються два та більше споживачів.

(94) Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» **оснащення будівель вузлами комерційного обліку** та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється відповідно до проектної документації з дотриманням будівельних норм і правил у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства. Таке оснащення та відповідна проектна документація **не потребують видачі технічних умов** та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, операторами зовнішніх інженерних мереж, виконавцями комунальних послуг.

(95) Згідно з частиною першою статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» **оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами** - розподільвачами теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, та **не потребує** розроблення проектної документації, **видачі технічних умов** та інших вимог до встановлення вузла розподільного обліку, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, оператором зовнішніх інженерних мереж, виконавцем відповідної послуги.

(96) Частиною четвертою статті 6 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» визначено, що оператор зовнішніх інженерних мереж, виконавець комунальної послуги, інша особа, що здійснює розподіл обсягів комунальних послуг, зобов'язані приймати вузли обліку, встановлені відповідно до вимог цього закону, на абонентський облік протягом 14 календарних днів, про що складається відповідний акт.

(97) Відповідно до пункту 9 Порядку власник (співвласники) будівлі може (можуть) самостійно обладнати будівлю вузлами комерційного обліку, про що письмово повідомляє (повідомляють) оператора зовнішніх інженерних мереж.

(98) Згідно з пунктом 11 Порядку **оснащення будівель вузлами комерційного обліку** та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється відповідно до проектної документації з дотриманням будівельних норм і правил та з урахуванням Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» і **не потребує видачі технічних умов** та інших вимог до встановлення вузла комерційного обліку, а також погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, операторами зовнішніх інженерних мереж, виконавцями комунальних послуг.

(99) Пунктом 12 Порядку передбачено, що для оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем **оператор зовнішніх інженерних мереж надає за зверненням власника (співвласників) безкоштовно таку інформацію для встановлення вузла комерційного обліку питної води:**

- тиск в мережі водопостачання;
- місце розташування та діаметр вводу мережі;
- місце розташування вузла комерційного обліку.

(100) Отже, з урахуванням викладеного, встановлення споживачами послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення вузлів обліку питної води не потребує отримання технічних умов на їх встановлення.

5. ОБСТАВИНИ, ЯКІ МІСТЯТЬ ОЗНАКИ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

(101) Листом від 11.03.2024 № 83 (вх. Відділення від 19.03.2024 № 60-01/1080) КП «ВОДОКАНАЛ» надало до Відділення окремі копії технічних умов на встановлення приладів обліку води для абонентів приватного сектору та багатоквартирних будинків, з числа виданих КП «ВОДОКАНАЛ» протягом 2023 року.

(102) За результатами аналізу таких технічних умов Відділенням встановлено, зокрема, що вони є дійсними на протязі року з моменту видачі. При цьому, КП «ВОДОКАНАЛ» видає технічні умови на встановлення приладів обліку води для абонентів приватного сектору та багатоквартирних будинків на платній основі.

(103) Наказом КП «ВОДОКАНАЛ» від 29.06.2022 № 113, наданого КП «ВОДОКАНАЛ» листом від 15.04.2024 № 122 (вх. Відділення від 22.04.2024 № 60-01/1542), затверджено та введено в дію з 29.06.2022 калькуляцію розроблення технічних умов на встановлення приладів обліку води для абонентів приватного сектору та багатоквартирних будинків на загальну суму **266,00 грн з ПДВ**.

(104) Наказом КП «ВОДОКАНАЛ» від 31.05.2023 № 36, наданого КП «ВОДОКАНАЛ» листом від 15.04.2024 № 122 (вх. Відділення від 22.04.2024 № 60-01/1542), затверджено та введено в дію з 01.06.2023 калькуляцію розроблення технічних умов на встановлення приладів обліку води на загальну суму **301,00 грн з ПДВ**.

(105) Виходячи з наведеного, для встановлення приладу обліку води у *«Інформація доступ до якої обмежено»* споживачу необхідно отримати від КП «ВОДОКАНАЛ» технічні умови та сплатити відповідного розміру плату за їх отримання попри те, що чинним законодавством взагалі не передбачено технічних умов на встановлення приладів обліку води та, відповідно, не передбачено стягнення плати за такі технічні умови.

(106) Відповідно до пункту 1 розділу III Правил користування системами централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення в населених пунктах України, що затверджені наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 27.06.2008 № 190, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07.10.2008 за № 936/15627 (у редакції наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 19.04.2021 № 97) (далі – Правила № 190), приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення здійснюється відповідно до технічних умов на приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення (додаток 2 до Правил № 190), виданих виконавцем послуги з централізованого водопостачання/централізованого водовідведення, та розробленого і затвердженого в установленому порядку проекту на приєднання.

(107) Згідно з пунктом 9 розділу III Правил № 190 технічні умови на приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення повинні включати, зокрема, **місце встановлення приладів обліку води, їх діаметр, тип, параметри, вимоги до встановлення**.

(108) Тобто технічні умови на приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення, які отримує споживач послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, вже містять інформацію, зокрема, про місце встановлення приладів обліку води, їх діаметр, тип, параметри, вимоги до встановлення.

(109) Отже, Правилами № 190 передбачено надання технічних умов на приєднання до систем централізованого питного водопостачання та централізованого водовідведення, а не технічних умов на встановлення приладів обліку води.

(110) Таким чином, законодавством не передбачена видача технічних умов на встановлення приладів обліку води та, відповідно, стягнення плати за їх видачу.

(111) Натомість КП «ВОДОКАНАЛ» всупереч вимогам законодавства затвердило наказом від 29.06.2022 № 113 та від 31.05.2023 № 36 вартість видачі технічних умов на встановлення приладів обліку води.

(112) Отже, стягнення КП «ВОДОКАНАЛ» плати за видачу технічних умов на встановлення приладів обліку води є безпідставним та неправомірним.

6. КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ ВІДПОВІДАЧА

(113) Стягнення КП «ВОДОКАНАЛ» плати за видачу технічних умов на встановлення приладів обліку води, які не передбачені законодавством, може призвести до ущемлення інтересів споживачів послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, оскільки це призводить до понесення споживачами додаткових фінансових витрат у зв'язку з отриманням таких технічних умов.

(114) Такі дії КП «ВОДОКАНАЛ» були б неможливими за умови існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, та, у разі ущемлення їх інтересів, обрали б іншого виконавця таких послуг.

(115) У випадку ж відсутності конкуренції на відповідному ринку і, як наслідок, відсутності у споживачів альтернативи щодо придбання таких послуг, інакше ніж у КП «ВОДОКАНАЛ», вищезазначені дії можуть призвести до настання негативних для споживачів наслідків.

(116) Таким чином, дії КП «ВОДОКАНАЛ», які полягають у стягненні плати за видачу технічних умов на встановлення приладів обліку води, які не передбачені законодавством, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать КП «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), що могло призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

У зв'язку з наведеним та керуючись статтями 7, 12¹ та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 36 та 37 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року за № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 30 березня 2001 року за № 291/5482 (із змінами), пунктом 2 розділу II, пунктом 9 розділу VI та пунктом 1 розділу VII Порядку розгляду

Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 06 травня 1994 року за № 90/299 (зі змінами та доповненнями), адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Розпочати розгляд справи за ознаками вчинення комунальним підприємством «ВОДОКАНАЛ» (*«Інформація доступ до якої обмежено»*; ідентифікаційний код юридичної особи *«Інформація доступ до якої обмежено»*) порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах *«Інформація доступ до якої обмежено»*, де розташовані водопровідні та каналізаційні системи, які належать комунальному підприємству «ВОДОКАНАЛ» на праві господарського відання та використовуються (експлуатуються) ним для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

2. Доручити збирання та аналіз доказів у справі Третьому відділу досліджень та розслідувань.

**Голова адміністративної колегії –
в.о. голови відділення**

Андрій КАШНІКОВИЧ